

ОБЩИНА

МОНТАНА

3400 МОНТАНА, ул."Извора"1, тел:(096) 300 400, факс: 300 401, E-mail: montana@mo

Утвърдил:

Златко Живков, кмет на община Монтана

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА
МОНТАНА ЗА ПОДКРЕПА НА
ИНТЕГРАЦИОННИТЕ ПОЛИТИКИ
(2013- 2014)**

ВЪВЕДЕНИЕ:

По данни на Националния статистически институт от преброяването на населението и жилищния фонд от 2011 г., като роми в община Монтана са се определили 3764 български граждани.

Продължава тенденцията част от хората, които реално принадлежат на общността и околното население определя за „роми” да се самоопределят като българи, турци, румънци и др., което произтича от правото на преброяването лице само да определи етническата си принадлежност или да не посочи такава. Този факт обременява планирането и изпълнението на дейности, свързани с интеграцията на етноса, защото отразява значителни разлики от реалната ситуация в страната, в т.ч. в община Монтана. Поради тази причина в настоящия план за действие на Община Монтана, към областната стратегия на област Монтана за интегриране на българските граждани от ромски произход са представени и неофициални виждания от дейността на неправителствени организации, здравни медиатори, теренни сътрудници и др. експерти, работещи в общността. Този документ обобщава и данни за други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация.

I. ОБРАЗОВАНИЕ

В последните години в образователната система на община Монтана бяха извършени редица промени, продиктувани както от извършените такива в националната образователна система, така и промени в общинската структура в следствие на демографския срив. Към момента основните училища са 8; средните общообразователни училища – 5; профилираните гимназии – 2, а професионалните – 5. Само в три от селата има училища - основни. Детските градини са 12 със седалище в града. Към тях има филиали в 10 от селата на общината. Като положителен резултат от извършените структурни промени може да се посочи намаляването на сегрегирани училища, осигуряването на транспорт на деца и ученици от населените места, в които няма учебни заведения до детски градини и средищни училища, предоставящи полуинтернатно обучение и хранене, както и обучение с добро качество.

В мнозинството от случаите децата посещават детска градина, обхващат се в I клас в училище /броят на необхванатите за учебната 2012/2013 г., регистрирани в ЕСГРАОН – Монтана, ученици, подлежащи на задължително обучение в I клас е сравнително малък - 16, като по-голяма част от тях не са на посочения адрес, едно е отложено/. Община Монтана няма съществен проблем в тази част, особено относно подлежащите на задължителна предучилищна и училищна подготовка. От години има изработена система за обхват на 6 и 7-годишните. Проблемът по-скоро е със задържането им в детските градини и в училищата. През учебната 2011/2012 г. и до момента на настоящата учебна година по данни на директорите на общинските училища са отпаднали общо 13 ученици, а реинтегрирани са 9. Част от отпадналите ученици прекратяват обучението си след началния етап, а още по-голяма част след завършването на основно образование. Причините са различни - икономически, социални, демографски и др.

Процесът на десегрегация в Монтана започва 2001 г. от Фондация „Ресурсен център Шам” в партньорство с Община Монтана и с подкрепата на Ромски образователен фонд Будапеща. Към настоящия момент учениците от кв. Кошарник се превозват до пет приемни училища в града. Транспортът е ангажимент на училищата. Поради недостатъчния капацитет на кварталната детска градина,

Община Монтана осигурява превозване на деца до ЦДГ №5 „Дъга”.

Училищните ръководства осигуряват необходимото /по възможностите си/ за задържане на децата и учениците и повишаване на мотивацията за учене. Обучени за работа в мултикултурна среда са 127 педагози и 10 директори на детски градини и училища, като някои учители са получили професионална квалификация „Магистър по интеркултурно обучение”. Почти всички учебни заведения са заложили в своите планове дейности за интеграция, включващи както работа с родители, така и множество извънкласни дейности. Някои от училищата и детските градини работят и по проекти, подкрепящи интеграционните процеси.

Анализът на ситуацията показва, че отпадането от училище и липсата на образование е един от най-сериозните фактори за попадане в ситуация на множество рискове – бедност, противоправно поведение, насилие, зависимост и др. Инвестирането в училищното обучение е от решаващо значение за успешната интеграция в училище на децата в риск. Доказано е, че интервенциите по отношение на децата в ранна възраст имат значим ефект по отношение на прекъсване на цикъла на бедност за тях. Необходими са комплексни интервенции между социалната и образователната сфера, насочени към подобряване на тяхното взаимодействие, развиване на приятелска за децата образователна среда, преодоляване на социалните затруднения за посещаване на училище. Образователното равнище на родителите също е силен фактор, оказващ влияние върху риска от бедност сред децата – сега и в бъдеще. Колкото по-ниско е образователното равнище на родителите, толкова е по-голям шансът те да са безработни и/или да получават ниски доходи, упражнявайки заетост с ниско качество.

За да се разбие затвореният цикъл децата да повторят модела на социална изолация на своите родители е необходима комплексна интервенция, която да подпомогне семействата да осигурят шансове за развитие на своите деца и включваща приоритетни цели, задачи и дейности.

Цели	Задачи	Дейности	Отговорна институция	Източник на финансиране	Индикатори
1. Продължаване на дегрегационния процес	1.1 Осигуряване на транспорт за децата и учениците от закритите учебни заведения до приемни средишни детски градини и училища	1.1.1.Разработване на транспортна схема за обхващане на всички деца и ученици от закритите учебни заведения	Община Монтана, Неправителствени организации /НПО/, средишни училища и детски градини	Държавен бюджет(272 740 лв.годишно), външно финансиране – НПО и проектно финансиране	Брой пътуващи деца и ученици
		1.1.2.Осигуряване на придружители за пътуващите деца и ученици	НПО, средишни училища и детски градини	Държавен бюджет, външно финансиране – НПО и проектно финансиране	Брой осигурени придружители

	1.2. Осигуряване на транспорт за децата и учениците от сегрегирания квартал Кошарник до приемни детски градини и училища	1.2.1.Работа по проекти за осигуряване на допълнителни средства за транспорт	Община Монтана, НПО, РИО, приемни училища и детски градини	Община Монтана (5984лв. годишно), приемни училища, външно финансиране – НПО и проектно финансиране	Брой пътуващи деца и ученици
		1.2.2.Осигуряване на придружители за пътуващите деца и ученици от кв. Кошарник	НПО, приемни училища и детски градини	Държавен бюджет, външно финансиране – НПО и проектно финансиране (3000лв. на човек годишно)	Брой осигурени придружители
		1.2.3.Работа с родители и убеждаване за необходимостта от десегрегационните процеси	НПО, училища и детски градини	Не е необходимо	Брой записани в приемни детски градини и училища деца и ученици от кв. Кошарник
		1.2.4. Разработване на транспортна схема за обхват на децата и учениците от кв. Кошарник	Приемни училища и детски градини	Не е необходимо	Брой пътуващи деца и ученици
	1.3.Увеличаване броя на приемните детски градини	1.3.1.Работа по проекти	Община Монтана, НПО, РИО, приемни детски градини	Община Монтана, външно финансиране – НПО и проектно финансиране	Брой приемни градини
		1.3.2.Работа с родители	Приемни детски градини	Не е необходимо	Брой приемни детски градини
	1.4. Продължаване	1.4.1.Включване на НПО като	Община Монтана,	Не е необходимо	Брой партньор-

	на сътрудничество то с НПО и други заинтересовани страни	партньори в проектните дейности	НПО, РИО		ства
		1.4.2.Работа с родители чрез НПО	НПО	Не е необходимо	
		1.4.3.Сътрудничество с РИО относно провеждане и контрол на десегрегационните процеси	Община Монтана, РИО	Не е необходимо	
2. Продължаване на интеграционните процеси	2.1.Осигуряване на условия за равен старт и задържане на деца и ученици в учебните заведения	2.1.1.Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда	РИО, детски градини и училища	Държавен бюджет, национални програми и проекти	Брой обучени педагози
		2.1.2.Включване на ученици в разнообразни извънкласни форми	РИО, училища	Училищен бюджет, национални програми и проекти	Брой участващи ученици
		2.1.3.Подобряване на учебната среда в детските градини и училища	Детски градини и училища	Бюджет на учебните заведения, Община Монтана и проектна дейност	Извършени ремонти и оборудване
		2.1.4.Изготвяне на индивидуални планове за децата и учениците, застрашени от отпадане	Детски градини и училища	Не е необходимо	Брой изготвени планове
		2.1.5 Осигуряване на учебници за социално слаби ученици след VII	Училища, НПО	Училищен бюджет, външно финансиране, Община	Брой подпомогнати ученици

		клас		Монтана	
		2.1.6. Ангажиране на родителите в съвместни дейности	Детски градини и училища	Не е необходимо	Брой организирани съвместни мероприятия
3. Повишаване на социалния статус чрез образование на възрастни	3.1. Ограмотяване и повишаване на професионалната квалификация на възрастни	3.1. Издирване на лица над 16 г., незавършили определена образователна степен и убеждаване в необходимостта от професионална квалификация	НПО, Дирекция "Бюро по труда"	Не е необходимо	Брой родители
		3.2. Предоставяне на възможности за различна от дневната форма на обучение за лица над 16 г., незавършили определена образователна степен	РИО, училища, Бюро по труда, работодатели	Държавен бюджет	Брой обучени лица

Решаването на проблемите е възможно с общите усилия на държавата, общините, неправителствените организации.

II. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Възрастовата структура на ромите в община Монтана показва ясно изразена тенденция – с нарастване на възрастта намалява относителният дял на възрастовите групи.

Таблица – възрастова структура на ромите в община Монтана

Общо:	0-19 години	20-39 години	40-59 години	над 60 години
3764	1412	1228	796	328

- Данни на НСИ, преброяване на населението и жилищния фонд през 2011 г.

Делът на най-възрастните - хората над 60 години в ромската общност е около 4 пъти по-нисък, отколкото при българите.

Общността е най-младата в страната. Близо половината от лицата от ромски произход са деца или млади хора, при които дългогодишните здравословни проблеми се срещат относително по-рядко, отколкото при възрастните. От друга страна, поради невъзможността да се осигури навременно и продължително лечение на

нуждаещите се, смъртността, особено в ромската група настъпва много по-рано, отколкото при останалото население.

Промените в начина на регистриране на заболяемостта през последните години и липсата на официални статистически данни за разпределението ѝ по етнически признак затрудняват анализа. По данни на Факт Маркетинг (2004) 68 % от ромските домакинства са с хронично болен; 58 % нямат достъп до стоматологична помощ; 55 % посочват, че затрудненият достъп до лекари поради отдалеченост, представлява опасност за тяхното здраве, като жителите на селата много по-често определят отдалечеността на лекарската помощ като рисков фактор; 46 % от лицата от ромски произход не са здравно осигурени. Тези тенденции са с давност от над 15 години, но се задълбочават през последните години.

По впечатления на здравните медиатори в община Монтана, поне в половината от ромските домакинства има хронично болен, а поне във всяко четвърто домакинство има човек с увреждане. Услуги на стоматолог ползват едва около 20% от ромите и то изключително поради наличие на неотложна или спешна нужда от това.

Средната продължителност на живот на ромите е по-ниска от средната продължителност на живот на етническите българи /MIGHEALTHNET/. При лицата от ромски произход леталитетът при социалнозначимите заболявания и усложненията настъпващи вследствие на неадекватно лечение на хроничните заболявания като цяло е по-висок. По голям е и дялът на инфекциозните заболявания поради липса на здравни навици, непълно обхващане в профилактичните национални програми и изпълняваните от общо практикуващите лекари /ОПЛ/ такива, социално битови фактори. По данни на здравните медиатори и екипа на Фондация „Здравни проблеми на малцинствата“, която работи на територията на община Монтана по програма „Подобряване контрола на туберкулозата в България“, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария, през 2012 г., около 80 % от болните в община Монтана са роми. През 2012 г. здравните медиатори са съдействали за осъществяването на 60 профилактични пулмологични прегледи с мобилен флуорограф, но е наложително тези прегледи да се увеличат като брой и специфика.

При около 5 % от ромските деца не са провеждани никакви имунизации, а при около 15 % не са проведени всички, които се изискват по Националния имунизационен календар (Факт маркетинг, 2003). Изключително тревожен факт е, че по време на епидемията от Морбили /2010 г./ в страната над 90% от болелите, бяха ромски деца. За съжаление и община Монтана не може да се разграничи от тази негативна национална статистика. Обнадеждаващ факт за промяна на тези показатели е наличието на двама здравни медиатори в община Монтана. Ежемесечно се работи с ОПЛ за повишане обхвата с имунизации. През 2012 г. са проведени две извънредни имунизационни кампании, в които са обхванати 40 деца с пропуснати имунизации от кв. Кошарник. Същата година със съдействието на здравните медиатори и РЗИ са проведени 5 здравни беседи с представители на общността по отношение на превенция на инфекциозни заболявания, в т.ч. туберкулоза, превенция от онкологични заболявания и по-специално рака на маточната шийка.

По-висока е и детската смъртност. По данни на Националния статистически институт за 2003 г. детската смъртност е 9.9/1000 при българите; 17/1000 при лицата от турски произход и 28/1000 при лицата от ромски произход. Докато при лицата от български и турски произход се наблюдава тенденция за отлагане на брака и на раждането на първо дете, при лицата от ромски произход се запазва тенденцията на много ранни женитби, на раждане на първо дете в юношеска възраст и на следващи

раждания с кратък интервал между тях. Ранните раждания са рисков фактор за недоносеност на плода, тежки вродени увреждания на бебето, за висока детска смъртност в първата година от живота и за висока майчина смъртност.

Отдалечеността и неосигуреността на ромските квартали допълнително обуславя влошаване на достъпа на роми до здравни услуги. В повечето случаи първичната помощ и профилактика е трудно изпълнима, а специализираната и болничната помощ доста закъсняла с множество натрупани и преминали в спешност здравни проблеми.

Целите,задачите и дейностите по отношение на здравеопазване са посочени в следващата таблица:

Цели	Задачи	Дейности	Отговорна институция	Източник на финансиране	Индикатори
1. Намаляване на детската смъртност сред ромите и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация	1.1. Ранна регистрация на бременните, наблюдение по време на бременността и своевременна хоспитализация на родилките	1.1.1. Активно съдействие от страна на медиаторите в усилията на личния лекар за обхващане на бременните до четвъртия месец на бременността с регистрация, консултации с лекар-специалист по акушерство и гинекология и своевременно постъпване в лечебно заведение за болнична помощ за раждане	Лични лекари, здравни медиатори, Регионална здравно осигурителна каса /РЗОК/, Регионална здравна инспекция /РЗИ/		Брой обхванати бременни с преглед и консултация с гинеколог до четвъртия месец на бременността и брой своевременно хоспитализирани родилки
		1.1.2. Осъществяване на акушеро-гинекологични прегледи с мобилни кабинети в населени места с компактно население. Предоставяне контрацептивни средства на желаещи лица, принадлежащи към групата	Министерство на здравеопазването /МЗ/, РЗИ, специалисти по акушерство и гинекология, здравни медиатори	Държавен бюджет	Проведени минимум 100 прегледа годишно с мобилните кабинети
	1.2. Намаляване на бременностите в юношеската възраст и профилактика	1.2.1. Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора и с техните	МЗ, РЗИ, здравни медиатори, лични лекари		Проведени минимум 5 беседи годишно по посочените теми

	на вродени аномалии и наследствени заболявания	Родители за провеждане на индивидуални консултации с педиатри	МЗ, РЗИ, лечебни заведения, здравни медиатори		Брой деца, обхванати с имунизации
	2.3. Редовно провеждане на профилактичните прегледи за съответната възрастова група	Всичко крие провеждане на профилактични прегледи с мобилни радиационни дейности вродени квартали и предимно в общински и населени места	МЗ, РЗИ, лечебни заведения, община Монтана, здравни медиатори	Държавен бюджет	Проведени минимум 100 прегледа годишно с мобилните педиатрични кабинети
3. Подобрена на професионалният дейностите предимно в предимно уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация	3.1. По-пълно обхващане на население с профилактичните прегледи нерегистрираните деца при личен лекар	3.1.1. Провеждане на работата на медицинските работници в общински кабинети за радиационна диагностика	МЗ, РЗИ, общински, лекари, РЗИ лекари, здравни медиатори		Проведени минимум 200 лични прегледа в общински кабинети работят медиатори
	2.2. Повишаване на обхвата с имунизации по Националния имунизационен календар на новородените и децата до 7-годишна възраст	Провеждане на профилактика и консултации с педиатри за извършването на имунизациите за заболявания, включително диабет прилагане, диспансеризация, ехографен календар и	МЗ, РЗИ, здравни медиатори, общински медиатори		Проведени минимум 3 прегледа годишно по мобилните кабинети – флуорограф, ехограф, лаборатория
			МЗ, РЗИ,		Проведени

		лаборатории			
		3.1.3. Провеждане на разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население	РЗИ, лични лекари в сътрудничество с НПО и здравни медиатори		Проведени минимум 3 беседи годишно по посочената тема
3.2. Превенция и контрол на ХИВ, туберкулоза и сексуално предавани инфекции сред уязвимите ромски общности	3.2.1.	Изграждане на капацитет и работа в общността за превенция и контрол на ХИВ чрез услуги по консултиране и насочване за анонимно и безплатно изследване за ХИВ и сексуално предавани инфекции; обучение, работа на терен, мобилни медицински кабинети	МЗ, неправителствени организации, община Монтана, РЗИ, кабинети за безплатно изследване, лечебни заведения,	Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции 2008-2015; Програма BUL-202-G01-H-00 „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН”, финансирана от Глобалния фонд за борба срещу СПИН, туберкулоза и малария	Брой и процент млади хора от ромска общност, достигнати с пълен пакет услуги за превенция на ХИВ
	3.2.2.	Дейности по подобряване контрола на туберкулозата сред ромска общност чрез провеждане на скрининг за риска, придружаване и изследване за	МЗ, неправителствени организации, община Монтана, МБАЛ „Ст. Илиев“,	Национална програма за превенция и контрол на туберкулозата; Програма BUL-607-G02-T „Подобря-	Брой лица от ромска общност, обхванати със скрининг за риска от туберкулоза. Брой и процент лица от

		туберкулоза; подкрепа в процеса на лечение на болните от туберкулоза		ване на контрола на туберкулоза в България” ; Програма BUL-809-G03-T „	ромска общност, обхванати със скрининг за риска от туберкулоза, които получават медицински преглед чрез микроскопско изследване, рентгенологичен преглед и туберкулинов кожен тест Брой пациенти с туберкулоза от ромска общност с директно наблюдавано лечение в продължителната фаза или с латентна туберкулозна инфекция, които получават подкрепа от ключови сътрудници
4. Подобряване достъпа до здравни услуги за ромски и други граждани в уязвимо социално	4.1. Подкрепа на практиките за първична и специализирана медицинска помощ за доближаването	4.1.1. Подкрепа за функционирането на амбулатории за първична медицинска помощ в	РЗОК, община Монтана, НПО, РЗИ		Проведени профилактични и специализирани прегледи в места с компактно

положение, живеещи в сходна на ромите ситуация	им до кварталите, населени предимно с ромско население	квартали, населени предимно с ромско население, съфинансирани от община и с дейности на мобилна техника			представителство на роми и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация
	4.2. Обучение на здравни медиатори и тяхната реализация	4.2.1. Увеличаване броя на здравните медиатори	МЗ, Община Монтана, РЗИ, Национална мрежа на здравните медиатори	Държавен бюджет, общински бюджет /1000 лв./	Обучен и назначен още един здравен медиатор към Община Монтана за периода
		4.2.2. Повишаване квалификацията на здравните медиатори чрез участие в семинари, срещи, кръгли маси и др.	МЗ, община Монтана, медицински колежи, Национална мрежа на здравните медиатори	МЗ, общински бюджет /1000 лв./	Брой реализирани участия в семинари, срещи и др.
5. Повишаване на здравните знания и информираността на ромите и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация	5.1. Обучение на ромското население за предпазване от най-честите заболявания	5.1.1. Периодично провеждане на беседи от здравни специалисти и медиатори за вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушен, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене, предимствата на здравословния начин на	МЗ, РЗИ в сътрудничество със здравни медиатори и личните лекари		Проведени минимум 5 беседи годишно по посочените теми

		живот и за предпазване от полово предавани и др. инфекциозни заболявания			
		5.1.2. Стимулиране създаването на извънкласни форми на здравно образование включително за ромските деца	Училища, Община Монтана и НПО	Държавен бюджет	Брой създадени извънкласни форми
6. Разширяване обхвата на здравно осигурените рому и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация	6.1 Регулярно информиране на общността за предимството да си здравно осигурен и за реда на възтановяване на здравноосигурителни права	6.1.1 Издирване на хора, които са извън системата на социално подпомагане и съдействие за обхващането им.	Здравни медиатори, Дирекция “Социално подпомагане”, Дирекция “Бюро по труда”, РЗИ		Намаляване процента на здравноосигурени лица
		6.1.2 Здравноинформационни мероприятия в общността за разясняване услугите, които предоставя здравната система за здравно осигурените лица	Здравни медиатори, РЗИ		Брой обхванати лица
		7.1.3 Индивидуални консултации и съдействие на хората при следване на процедурата за възтановяване на здравно-	Здравни медиатори		Брой лица от групата с възтановени здравноосигурителни права

		осигурителни права			
--	--	-----------------------	--	--	--

III. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Концентрацията на роми в обособени квартали се увеличи през последните петнайсет години както в градските, така и в селските региони. Тази концентрация в обособени квартали обикновено води до социална изолация на жителите им, до влошаване на жилищните условия, до проблеми с изграждането и поддръжката на инфраструктурата и хигиената, до транспортни проблеми и трудности при осигуряването на услуги. По данни на НСИ от последното преброяване на населението и жилищата в България, през 2011 г. етническите българи разполагат средно с 23.2 кв.м. жилищна площ на едно лице, при ромите тя е едва 10.6 кв.м. Една от най-тежките последици от тази обособеност е влошаването на възможностите за подготовка на младите поколения за работа във формалната икономика и засилващите се трудности при търсенето и намирането на работа.

Община Монтана разполага със следните данни за действаща кадастрална карта и кадастрални планове за населените места, за които няма одобрена кадастрална карта:

За гр. Монтана има кадастрална карта и кадастрални регистри, одобрени със заповед РД-18-29/05.04.2006 г. В обхвата ѝ са включени кварталите с преобладаващо ромско население. В гр. Монтана има обособени два квартала - кв. Огоста и кв. Кошарник.

За селата не е изработвана кадастрална карта. За тях има действащи кадастрални планове, одобрени със заповед както следва:

1. Безденица – № РД.02-14-769/06.08.1996 г.
2. Белотинци - № 4319/1970 г.
3. Благово - № 961/21.08.1986 г.
4. Винище - № 1170/06.08.1991 г.
5. Вирове- № 159/27.03.1987 г.
6. Войници - № 1627/18.10.1993 г.
7. Габровница - № 90/21.01.1991 г.
8. Горна Вереница - № 1625/18.10.1993 г.
9. Горно Церовене - № 226/08.12.1989 г.
10. Д-р Йосифово - №2999/20.08.1965 г.
11. Долна Вереница - №1626/18.10.1993 г.
12. Долна Рикса - № РД-02-14-946/26.09.1997 г.
13. Долно Белотинци - №346/08.06.1987 г.
14. Клисурица - №1164/30.10.1935 г.
15. Крапчене - №1749/25.11.1993 г.
16. Липен – 1341/01.08.1959 г.
17. Николово - №206/16.02.1972 г.
18. Славотин – 922/19.04.1935 г.
19. Смоляновци - №62/15.01.1987 г.

20. Стубел - №1748/25.11.1993 г.
21. Студено буче – Указ №174/26.03.1930 г.
22. Сумер - №1750/26.09.1997 г.
23. Трифоново - №РД-02-14-949/26.09.1997 г.

Действащите подробни устройствени планове са както следва:

В гр. Монтана има одобрени ПУП за:

1. кв. Стадиона, одобрен с Указ 137/25.12.1905 г.
2. Район между ж.п. линията и кв. Огоста - №162/31.03.1987 г.
3. кв. Кошарник - №2030/12.11.1990 г.

За селата:

1. Безденица – № 495/02.03.1931 г.
2. Белотинци - № 4319/1970 г.
3. Благово - № 961/21.08.1986 г.
4. Винище - № 1170/06.08.1991 г.
5. Вирове- № 159/27.03.1987 г.
6. Войници - № 1627/18.10.1993 г.
7. Габровница - № 90/21.01.1991 г.
8. Горна Вереница - № 1625/18.10.1993 г.
9. Горно Церовене - № 226/08.12.1989 г.
10. Д-р Йосифово - №2999/20.08.1965 г.
11. Долна Вереница - №1626/18.10.1993 г.
12. Долна Рикса - № 4988/16.12.1931 г.
13. Долно Белотинци - №346/08.06.1987 г.
14. Клисурица - №1165/30.10.1935 г.
15. Крапчене - №1749/25.11.1993 г.
16. Липен – 1341/01.08.1959 г.
17. Николово - №206/16.02.1972 г.
18. Славотин – 922/19.04.1935 г.
19. Смоляновци - №62/15.01.1987 г.
20. Стубел - №1748/25.11.1993 г.
21. Студено буче – №1001/03.04.1930 г.
22. Сумер - №1750/26.09.1997 г.
23. Трифоново - №РД-02-14-949/26.09.1997 г.

Необходими дейности:

В случай, че общински терени, попадащи в земеделска земя, бъдат определени за застрояване, за тях ще бъде необходимо да се изработят кадастрални планове и подробни устройствени планове(ПУП) за промяна на предназначението на земеделската земя.

гр. Монтана

- кв. Огоста - актуализиране на част от действащия ПУП за изменение на регулацията по имотни граници;

- кв. Кошарник – изработване на ПУП за включване в регулация на застроени територии, заселена с роми.

с. Д-р Йосифово

- изработване на кадастрален план за територия с площ около 20 дка., заселена с роми, за включване в регулация.

IV. СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ И ЗАЕТОСТ

Лицата без или с ниска образователна степен са рискова група, която прелива във всички други рискови групи. Тя е характерна предимно за изолираните ромски общности, основно в малките населени места. Тези лица са като правило изолирани от пазара на труда, не са здравно осигурени и имат изключително ниски доходи. Лицата от тази рискова група са силно социално изолирани и практически имат нужда от помощ в различни аспекти от живота си.

По данни на НСИ от преброяването през 2011 г. икономическата активност на големите етнически групи в страната продължава да се различава значително. Икономически активни са 53.5% от всички етнически българи над 15 години, 45.4% от българските турци и едва 38.8% от ромите, въпреки че в тази най-млада етническа група делът на учащите след 15 годишна възраст и делът на пенсионерите е най-нисък. В последните няколко години се увеличава относителният дял на безработните лица в Община Монтана. Ето какво сочат данните:

Регистрирани безработни лица, 2008 г.	1744
Регистрирани безработни лица, 2009 г.	2442
Регистрирани безработни лица, 2010 г.	3079
Регистрирани безработни лица, 2011 г.	2822

Брой безработни лица без, или с по-ниско от основно образование	588
Брой безработни лица с увреждане	151
Брой безработни младежи до 29 години	625
Брой безработни лица на възраст над 55 години	685

Делът на регистрираните безработни лица, самоопределили се като представители на ромската етническа група е относително нисък – 284 лица от общо 2896 /към 31.10.2012 г./. Характерно за представителите на горепосочената етническа група е, че лицата с начално и по-ниско образование са 78% от всички. Със средно образование са само 10 лица, а в края на м. октомври 2012 г. няма нито едно лице с

висше образование. През 2012 г. в програми за заетост по Закона за насърчаване на заетостта /ЗНЗ/ и в проекти по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”/ОП „РЧР”/ са включени 24 лица от ромската етническа група.

От анализа на тази информация правим следните изводи:

- Броят на регистрираните мъже е по-голям от броя на регистрираните жени.
- Голям е дялът на лицата с начално и по-ниско образование сред лицата, самоопределили се като представители на ромската етническа група. Това е сериозна пречка за реализацията им на пазара на труда на несубсидирани работни места.
- Под 10 % от регистрираните безработни лица са се самоопределили като представители на ромската етническа група.
- Включените в заетост по програми и проекти лица от ромската етническа група са под 6 % от общо включените, а дялът им от включените в проекти на ОП „РЧР” е под 4%.

Бюрата по труда са по-ефективни при намирането на постоянна работа за високообразованите и квалифицирани граждани. В повечето случаи ромите са неконкурентноспособни на пазара на труда. Към този проблем можем да добавим и дискриминационни причини по етнически показатели, които допълнително влошават ситуацията. При ромите заети са едва 50.2% от икономически активните лица; т.е. 19.35% от всички роми над 15 г. Голяма част от безработните роми в община Монтана не са регистрирани в бюрото по-труда, не са обхванати с подпомагане от съответните специализирани органи съгласно Закона за социално подпомагане и Правилника за прилагането му. За много роми отношенията с двете институции са по-скоро досадна обремененост, отколкото реално предлагани подпомагане. Логично, това води до наличие на скрит социален статус и скрита безработица в общността. Продължителното отпадане от пазара на труда е най-силният индикатор за социално-икономическо изключване в България към момента. В подкрепа на анализи и изводите до тук е и следната информация:

През 2012 година в Дирекция „Социално подпомагане” – Монтана общият брой на подпомаганите лица и семейства от община Монтана с месечна помощ по чл. 9 от Правилника за приложение на Закона за социалното подпомагане е 430 броя, от тях 310 броя са от ромски произход или 72 на сто. При съпоставка на данните с тези от 2011 година се наблюдава запазване относителният дял на подпомаганите роми. Необходима е политика по ограмотяване, обучение, придобиване на квалификация и преквалификация с цел ангажирането им в професии, традиционно характерни за етноса.

Дейност	Включени лица от ромска етническа група	Източник на финансиране
Включени в сезонна заетост на несубсидирани работни места	20	Няма – не са необходими средства
Включени в Програми и Мерки за заетост и в Проекти с външно финансиране	25	Републикански бюджет и ОП „РЧР”
Организиране на мотивационни курсове	10	Републикански бюджет

V. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Конституцията на Република България, Законът за защита от дискриминация от 2004 г., други закони и под законни нормативни актове гарантират равните права и защита от дискриминация за всички, независимо от тяхната етническа принадлежност, пол, възраст, здравно състояние, вероизповедание, сексуална ориентация и други признаци. Негативните нагласи и предрасъдъци на етническа основа ограничават представителите на ромската общност за пълноценно участие в обществения живот. Това рефлектира неблагоприятно върху общността като цяло. Голяма част от изявените роми, за да избегнат това отношение, често напускат общността, лишавайки я от позитивни модели и авторитетно представителство. Затова са необходими политики за създаване на условия за равни възможности и недопускане на дискриминация. Така ще се постигне укрепване на солидарността и социалната сплотеност на обществото и осигуряване на равен достъп до права, облаги, стоки и услуги.

С цел създаване на реални гаранции за включване на ромите в реалния живот, в съответствие с принципите на Европейския съюз е необходимо активно включване във всички нива при вземането на решения и формирането на интеграционни политики. Трябва да се предприемат дейности за повишаване на познанията на служителите в публичната администрация, правораздавателните и правоохранителните органи, относно защитата правата на човека и закрила на малцинствата, както и недопускане на дискриминация.

Въз основа на предприетите от Районно управление "Полиция" – Монтана /РУП - Монтана/, мерки за гарантиране правата на гражданите, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на езика на омразата на територията на Община Монтана в районите с компактно ромско население, могат да се направят следните изводи:

1. Основните престъпления, които се извършват на територията на община Монтана в районите с преобладаващо ромско население, са различните видове кражби.

2. Нарушенията на обществения ред в тези райони са чести като изобилстват случаите на съседски конфликти.

3. Потърпевши граждани от престъпленията на ромите са предимно хората, които имат необитаеми вили в района на кв. "Кошарник" и местностите около гр. Монтана, а в селата обект на посегателства са всички имоти, в които не живеят хора постоянно - с. Габровница, Д-р Йосифово, Д. Белотинци и др. села с преобладаващо ромско население.

4. Основните фактори и причини, пораждащи проблема, са общоизвестни, а именно:

- ниският социален статус на тази категория лица;
- неграмотността сред ромите;
- голямата безработица сред тях;
- липсата на перспектива за икономическо съживяване на населените места с преобладаващо ромско население.

5. Нужен е комплексен подход от всички заинтересовани институции - държавни, общински, неправителствени организации и сдружения, за решаване на проблемите и пълното интегриране на българските граждани от ромски етнически произход.

Възможни мерки за решаването на проблемите на сигурността на населението на Община Монтана:

1. Основно чрез засилване на превантивната работа от страна на полицията и всички горепосочени заинтересовани страни, като се работи в синхрон във всички проблемни области, свързани с ромското население на общината.
2. Определяне на приоритетите съвместно с гражданите излъчени от тази общност - лидери, НПО, фондации, сдружения и др. за преодоляване на отчуждението и установяване на отношение на партньорство между полицията и гражданите.
3. Намаляване на страха от престъпността чрез превенция съвместно с другите държавни институции, осигуряващи правовия ред в държавата.
4. Изготвяне на дългосрочен план за работа по различните направления на дейност съвместно с ромското население и неговите представители.
5. Реализиране на съвместни проекти в тази насока с осигурено финансиране.

Основни задачи, чиято цел е да се гарантират правата на гражданите от всички етнически групи

1. Работа в партньорство на Община Монтана с Районно управление "Полиция" – Монтана /РУП - Монтана/, и подобряване взаимодействието с държавните институции и гражданското общество при решаване местните проблеми на сигурността, като се акцентира върху сигурността на децата на обществени места, както и на уязвимите социални групи-пенсионери и социално слаби граждани, самотно живеещи и хора в неравностойно положение.
2. Превантивна работа с подрастващите, малцинствата, пенсионерите и уязвимите социални групи, както и с жертвите на насилие, чрез постоянен контакт, срещи , беседи, лекции.
3. Превантивна работа с подрастващите, малцинствата, пенсионерите и уязвимите социални групи, както и с жертвите на насилие, чрез постоянен контакт, срещи , беседи, лекции.
4. Обучение и мотивация на полицейския състав по всички направления на дейност по предварително изготвени графици и тематика свързана с работата в мултиетническа среда.

В изпълнение на основните задачи се планират в определени срокове следните дейности:

1. Работи се в сътрудничество на Община Монтана с РУП – Монтана, при решаването на проблеми със сигурността на гражданите. Търсене и изпълнение на общи решения, чрез споделяне и разпределение на отговорностите по решаването на проблеми със сигурността на местно ниво и недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на езика на омразата.

2. Осигуряване охрана на обществения ред и безопасността на движението в районите на детските и учебните заведения.

3. Създаване на Детски полицейски управления на територията на три училища в гр. Монтана съвместна инициатива на РУП и съответните училища с цел популяризиране на дейността на полицията в служба на обществото сред децата и подрастващите, възпитание в патриотичен дух и етническа толерантност.

4. Провеждане превантивни разяснителни кампании и информационни материали по места - учебни заведения, места със струпване на ромско население и др.

5. Ежемесечно обучение на полицейския състав по проблемите, свързани с етническите общности, децата, жертвите на насилие и пострадалите от

престъпления, чрез изработването на работни карти от полицейските служители по конкретна проблематика, засягаща районите с компактно ромско население в Монтана и селата от общината с преобладаващ брой роми.

6. Професионалното обучение на полицейските служители за спецификата при работа на полиция с етническите общности, правата на човека, Рамкова конвенция за защита на националните малцинства с цел подобряване ефективността на работа на полицаите в мултиетническа среда .

VI. КУЛТУРА И МЕДИИ

Принципът, че всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права и, че всички граждани са равни пред закона, като не се допускат никакви ограничения на права или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние, е залегнал във Всеобщата декларация за правата на човека. Това означава, че всички са равни пред закона в това число и уязвимите групи като ромите.

Факт е обаче, че в действителния живот съществуват дълбоки социални различия и, че към хората не се подхожда като към равни поради фактическото им положение. Именно през призмата на фактическото положение на уязвимите групи като ромите, трябва да се осъществяват публичните политики в дългосрочен план, като следва да бъдат адресирани целенасочено към тях.

Трябва да се подчертае значението на интеркултурния диалог и мултикултурния подход. В община Монтана има добър пример за това, а именно участието на ромски деца в танцов състав и певческа група в читалищата в селата Д-р Йосифово, Студено буче и Габровница. Добри практики на работа с ромски деца могат да се посочат и в читалищата на селата Вирове, Горно Церовене и Долно Белотинци. Честването на 8 април – Международен ден на ромите е включен в Културния календар на Община Монтана. Честването му представя изцяло ромската култура. В това отношение могат да бъдат полезни всичките 25 читалища на територията на общината, както и петте културни института в града.

Културни институти

№	Наименование	Населено място
1	Регионален исторически музей и Художествена галерия	Община Монтана
2	Регионална библиотека “Гео Милев”	Община Монтана
3	Драматичен театър “Драгомир Асенов”	Община Монтана
4	Куклен театър “Патилан”	Община Монтана
5	Радиоцентър “Канал М”	Община Монтана
6	Общински младежки дом	Община Монтана

Читалища по населени места

№	Наименование на читалище	Населено място
1	2	3
1	“Пробуда - 1929”	Безденица
2	”Кирил и Методи - 1928”	Г.Белотинци

3	“Просвета - 1921 ”	Благово
4	“Йордан Цеков - 1929”	Винище
5	“Наука - 1929”	Вирове
6	”Асен Йосифов - 1926”	Габровница
7	“Просвета - 1926”	Г. Вереница
8	“Еленко Ценков - 1896”	Г. Церовене
9	“Народна просвета - 1926”	Д-р Йосифово
10	“Селска пробуда - 1927”	Д. Белотинци
11	”Христо Ботев - 1928”	Д.Вереница
12	“Развитие - 1936”	Долна Рикса
13	“Просвета - 1932”	Клисурица
14	“Пробуда - 1978”	Крапчене
15	“Пробуда - 1926”	Липен
16	“Народен будител - 1927”	Николово
17	“Просвета - 1928”	Славотин
18	“Народна просвета - 1908”	Смоляновци
19	“Събуждане – 1922”	Стубел
20	“Изгрев – 1927”	Студено буче
21	“Хр. Ботев - 1929”	Сумер
22	“Звезда - 2007”	Монтана
23	“Разум - 1883”	Монтанта
24	“Стубла – 2012”	Стубел
25	“Кутловица – 2011”	кв. Мала Кутловица

Неправителствени организации

№	Наименование	Населено място
1	Фондация ресурсен център“ШАМ”	Община Монтана
2	Фондация за регионално и културно развитие “Нангле -2000”	Община Монтана

Необходимо е да се прецени дали в сегашната ситуация не е по-добре да се набляга на сходствата, а не толкова на различията, на универсалността на правата, а не толкова на културните права.

Обществото трябва да привикне да вижда ромски лица навсякъде – и в учебници, и на плакати, на модните подиуми, и по телевизията. И това не трябва да е изключение, а норма.

Цел - да се повиши степента на социална и културна интеграция на ромския етнос и паралелно с това да се съдейства за развитие на толерантността на местната общност към межкултурните и междуетническите различия. Това е възможно чрез използване на атрактивни културни събития, в които да бъдат включени ромите.

- Да се активират неактивните лица в изяви и културни събития чрез повече целеви програми и мерки.
- Постигане на устойчивост в резултатите на културната интеграция на ромите и маргинализираните групи
- Опазване на културната идентичност на ромите
- Участие на роми в изявите на читалището на територията, на която живеят.

- Организиране и провеждане на концерти, творчески срещи и прояви с изтъкнати творци от етносите;
- Клубове по интереси.
- Провеждане на празници извън рамките на кварталите с етническо население; - Участие в празника на общината.

Постигането на тези цели и задачи са конкретизирани в приложената по долу таблица.

Цели	Задачи	Дейности	Отговорна институция	Източници на финансиране	Индикатори
1. Постепенно постигане на целите в частта „Култура” на „Рамковата програма за равноправно интегриране на ромите в българското общество” 2010 – 2020 г. /РПРИРБО/	1.1. Във връзка с интеграционния модел на работа към Драматичен театър “Драгомир Асенов” да се създаде ромско театрално студио	1.1.1. Разработване на проект за ромска постановка на сцената на Драматичен театър „Драгомир Асенов” - Монтана	Министерство на културата; Национален съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси /НССЕИВ/; Община Монтана; Неправителствени организации	Републикански бюджет 3000лв. Донорски програми	Брой изнесени спектакли
2. Развитие на специфичната етнокултура на ромите, като част от българската национална култура	2.1. Развитие на капацитета на читалище „Звезда 2007”, като културно-образователна институция за творчески изяви и последващо образование на подрастващите	2.1.1. Създаване на художествени творчески групи	Читалищата в общината; Община Монтана	Републикански бюджет 4000лв, Донорски програми	Брой създадени групи
		2.1.2. Създаване на клубове по интереси	Читалищата в общината	Републикански бюджет	Брой създадени клубове
		2.1.3. Школи	Читалищата в общината	Републикански бюджет 5000лв.	Брой създадени школи
3. Популяризиране на ромската	3.1. Преодоляване на информационно-	3.1.1. Художествено оформление,	Община Монтана	Общински бюджет	Брой тиражирани

култура сред широката общественост	то затъмнение в медиите по отношение на културата на ромската общност	печат и тиражиране на календар със значими ромски културни събития			календари
		3.1.2.Гостуване на роми в медиите по повод традиционни ромски празници	Община Монтана		Брой отбелязани празници; Брой медии; Брой участници
		3.13.Създаване на секция “Етноси” към сайта на Община Монтана за публикуване на актуални информации, свързани с ромския етнос	Министерство на културата; Национален съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси /НССЕИВ/; Община Монтана; Народно читалище “Звезда 2007”	Републикански бюджет; Донорски програми	Рейтинг на Web-страницата